

Motion till riksdagen 2006/07:Sf222

av Lars Ohly m.fl. (v)

Flykting- och immigrationspolitiken

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	Inledning.....	6
4	Varför drivs människor på flykt?.....	6
4.1	Vapenexport	6
4.2	Konkurrens om råvaror.....	8
4.3	Etniska konflikter och inhemskt förtryck	8
4.4	Riktiga flyktingar?.....	8
5	Sveriges medlemskap i IOM	9
5.1	IOM:s roll i program som går ut på att hindra människor att fly	9
6	FN:s flyktingkommissariats finansiering och mandat.....	11
7	Utvecklingen i Europeiska unionen.....	11
7.1	Hoten mot de mänskliga rättigheterna från kampen mot terrorismen.....	12
7.2	Blodbadet vid EU:s gränser fortsätter.....	13
7.3	Transportörsansvaret	14
7.4	Straff för den som underlättar icke auktoriserad inresa eller icke auktoriserad vistelse i medlemsstat	15
7.5	Handlingsprogram för att bekämpa illegal invandring	16
7.6	Dublinförordningen	17
7.7	Familjeåterföreningsdirektivet.....	17
7.8	Skyddsgrundsdirektivet	18
7.9	Asylprocedurdirektivet	19
8	Den svenska utlänningslagstiftningen	20
8.1	Anhöriginvandringen.....	20
8.2	Uppehållstillstånd efter inresa	21
8.3	Utländska kvinnors stryktålighet – en översyn av 2 kap. 4 § utlänningslagen.....	21
8.4	Förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning	22
8.5	Synnerligen ömmande omständigheter.....	23
8.6	S.k språkanalyser	24
8.7	Illegal vistelse.....	25

Fel! Okänt namn på

8.8	Bortre gräns i asylprocessen	25
8.9	Visumkrav som medel att utestänga flyktingar från Sverige och EU	25
8.10	Praxis vid besöksvisum.....	26
8.11	Flyktingkvoten.....	26
8.12	Asylvisum.....	27
8.13	Förvar.....	28
8.14	Förordnande av offentliga biträden i utlänningsärenden.....	28
8.15	Amnesti för dem som fick avslag på sin ansökan enligt den tillfälliga asyllagen.....	29

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett omedelbart stopp för svensk vapenexport till länder där grova kränkningar av mänskliga rättigheter äger rum.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett svenskt initiativ i FN till en konferens för att påbörja arbetet med ett internationellt fördrag om restriktioner i vapenexport och vapenhandel.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka svenska myndigheters respekt för asylrätten och Genèvekonventionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör avsluta sitt medlemskap i IOM.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansieringen av FN:s flyktingkommissariat.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvidgning av FN:s flyktingkommissariats mandat till att inkludera internflyktingar.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt tillbakavisande av förslag att lägga asylprövningsförfarandet utanför EU beträffande människor som rest in i EU för att söka asyl.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad inriktning av EU:s asyl- och migrationspolitik så att kränkningarna av invandrades mänskliga rättigheter upphör.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om påkallande av nya förhandlingar om direktivet om transportöransvar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om påkallande av nya förhandlingar om direktivet och rambeslutet om underlättande av icke auktoriserad inresa eller icke auktoriserad vistelse i medlemsstat.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till en sådan förändring av EU:s politik beträffande återtagandeavtal som anges i motionen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör använda sin vetorätt mot ytterligare repressiva förslag inom området asyl och immigration innan direktiv som syftar till att garantera vissa miniminivåer för skyddsregler och mottagandevillkor antagits.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om initiativ till en översyn av förordningen om fördelningskriterier för ansvaret för asylsökande i syfte att dessas eget val ska vara styrande.

Fel! Okänt namn på

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör påkalla omförhandling av familjeåterföreningsdirektivet för att rättigheterna ska överensstämma med vad Europeiska rådet beslutade i Tammerfors och artikel 8 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till att det inom EU genomförs en studie av konsekvenserna av de antagna rättsakterna på asylområdet för möjligheten att få tillträde till asylproceduren.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör ta initiativ till en ny rättsakt för att garantera tillgången till en asylproceduren.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att asylprocedurdirektivet om förfarandet för att bevilja och återkalla flyktingstatus måste omarbetas grundligt för att tillgodose de mest fundamentala rättssäkerhetskraven.
18. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av utlänningslagen med förbättrade regler om anhöriginvandring.
19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring för att undantag ska kunna göras från huvudregeln om ansökan från utlandet när utlänningen har barn i Sverige, kvinnan i förhållandet är gravid eller sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad.
20. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring för att komma till rätta med de fortsatta missförhållandena med avvisningsbeslut av kvinnor som misshandlats eller kränkts under den tvååriga prövotiden.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningssatsning med anledning av den nya lagstiftningen angående förföljelse på grund av kön och sexuell läggning.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en snar utvärdering av tillämpningen av den nya lagbestämmelsen om flyktingstatus på grund av förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.
23. Riksdagen beslutar om att 5 kap. 6 § första stycket 1 ska lyda: Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation föreligger sådana särskilt ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till ett forskningsprojekt om språkanalyser.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i utlänningslagen 8 kap. 12 § bör framgå av lagtexten att utlänningen alltid ska ha skäligt rådrom för sin avresa.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en bestämmelse i utlänningslagen om en bortre gräns i asylprocessen.

Fel! Okänt namn på

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör verka för att korta ned listan över visumpliktiga länder och för att visumkrav inte används för att stänga ute flyktingar och kortsluta Genèvekonventionen.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utfärda tydliga riktlinjer för Migrationsverkets handläggning av ärenden som gäller besöksvisum för att den ska genomsyras av en inställning som grundas på icke-diskriminering och humanism.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grunderna för uttagning på och utnyttjande av hela flyktingkvoten.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag om en procedur för utfärdande av asylvisum.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättande av en utredning med uppgift att se över bestämmelsen om förvar i utlänningslagen 10 kap.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Rättshjälpsmyndigheten bör förordna offentliga biträden i utlänningsärenden.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en amnestilag.

¹ Yrkandena 1, 2 och 4–6 hänvisade till UU.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

Vänsterpartiet är djupt oroat över flykting- och immigrationspolitikens utveckling både i Sverige och i Europeiska unionen. Murarna runt EU byggs hela tiden allt högre och alla legala möjligheter att ta sig till EU täpps till. Dessa frenetiska ansträngningar att stänga ” de andra ” ute får som konsekvens att både Sverige och övriga EU-länder systematiskt och i stor omfattning kränker asylsökande och flyktingars mänskliga rättigheter och till ett allt intensivare blodbad vid EU:s gränser.

Vänsterpartiet anser att denna utveckling måste brytas. Detta inte bara för att värna rätten till fristad undan förföljelse. Om vi i dag tolererar att en resurs-svag grupp mänskliga rättigheter kränks bäddar vi för att andra gruppers mänskliga rättigheter kränks imorgon.

4 Varför drivs människor på flykt?

Majoriteten av världens flyktingar har flytt från politiskt förtryck, krig och våld. Den direkta orsaken till att nio av tio fördrivna människor tvingats fly är politiskt förtryck och väpnade konflikter. Dessa konflikter utkämpas till största delen med vapen som tillverkats i de rika industriländerna. Vapenhandeln har där genererat stora vinster för vapenindustrin samtidigt som den orsakar död, förstörelse och massflykt. Även Sverige bidrar mycket aktivt till att människor tvingas fly genom att exportera vapen till länder som kränker grundläggande mänskliga rättigheter och till länder som för krig.

4.1 Vapenexport

Amnesty International publicerade i mars 2003 en rapport med titeln ”A Catalogue of Failures: G8 Arms Exports and Human Rights Violations”. I rapporten konstateras att kortsiktiga vinstintressen och politiska fördelar styr merparten av den internationella vapenhandeln. De s.k. G 8-länderna, dvs. världens rikaste länder, tillåter företagen att engagera sig i hemlig, svagt reglerad internationell handel i vapen, teknologi och utbildning. Under åberopande av ”affärshemligheter” hindras meningsfull information till lagstiftare, medier och allmänhet. Dessutom undermineras parlamentarisk insyn och offentligt ansvarskrävande för handeln. Vidare har en del G 8-länder tillåtit etablerandet av utländska produktionsenheter under licensavtal utan att klausuler om respekt för mänskliga rättigheter tillförts. Detta innebär att företag från G 8-länderna tillåts kringgå nationella regler om restriktioner för vapenhandeln genom att etablera produktion i länder med svagare kontroll av vapenexport. Vissa företag i G 8-länderna har varit inblandade i export av säkerhetsutrustning som lätt kan användas för tortyr och misshandel. Det finns t.ex. amerikanska, ryska, franska och tyska företag bland de 230 företag i 35 länder som

säljer elektrochockvapen. Det saknas effektiv lagstiftning i G 8-länderna att förhindra export av sådan utrustning till utländska säkerhetstjänster som är kända för att använda legitim utrustning för att utöva tortyr.

Amnesty föreslår att alla regeringar, framför allt de i G 8-länderna, inleder förhandlingar om ett fördrag om global vapenhandel. De fördragsslutande parterna ska enligt Amnestys förslag bl.a. förbinda sig att inte tillåta internationella överföringar av vapen, om de skulle innebära brott mot deras förpliktelser enligt internationell rätt inklusive FN-stadgan, vapenembargon och andra beslut av FN:s säkerhetsråd och internationella fördrag som förbjuder urskillningslösa vapen eller vapen som förorsakar onödigt lidande. Detta gäller om vapnen sannolikt skulle komma att användas i strid med FN-stadgan eller internationell sedvanerätt, särskilt när det gäller hot om våld eller användande av våld i internationella relationer, för att begå allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna, för att begå allvarliga brott mot den internationella humanitära rätten i internationella konflikter, för att begå folkmord eller brott mot mänskligheten.

I oktober 2005 har Amnesty Internationals svenska sektion, Diakonia, Kristna Fredsrörelsen och Svenska Freds publicerat ett gemensamt dokument om den svenska vapenexporten. Man konstaterar i dokumentet att Sverige i dag är världens nionde största vapenexportör. Svenska vapen bidrar alltså till att göda krig och konflikter, bidrar till brott mot mänskliga rättigheter, bidrar till fattigdom och stärker diktaturer. Exempelvis har granatgeväret Carl Gustaf, som produceras av Saab Bofors Dynamics, sålts till över 40 länder och använts i krig i bl.a. Burma, Kambodja, Sri Lanka, Vietnam, Indien och Irak. Vidare har det svenska pansarskottet AT4 använts vid USA:s invasion av Panama 1989 och i USA:s krigföring i Afghanistan och Irak.

Organisationerna fastslår också att – trots att en grundläggande förutsättning för vapenexport enligt 1971 års riksdagsbeslut är att mottagarländerna respekterar de mänskliga rättigheterna – export tillåts till en rad länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Riksdagens riktlinjer för mänskliga rättigheter åsidosätts därmed systematiskt. Under femårsperioden 2000–2004 har stora summor krigsmateriel för strid exporterats till nio länder där allvarliga brott mot mänskliga rättigheter förekommer. Härigenom legitimeras regeringarna politiskt samtidigt som deras vapenmakt stärks rent konkret.

Den förra regeringen brukade tala om att det är viktigt att anlägga en helhetssyn på flyktingpolitiken och att politiken bör inriktas mer på åtgärder ägnade att förebygga uppkomsten av flyktingströmmar. Eftersom Sverige genom den nuvarande vapenexportpolitiken i hög grad bidrar till att skapa nya flyktingströmmar med åtföljande humanitära katastrofer, är den mest brådskande förändringen av svensk flyktingpolitik ett omedelbart stopp för den svenska vapenexporten till länder där grova kränkningar av mänskliga rättigheter äger rum. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Även i övrigt bör regelverket för vapenexporten ändras så att Sverige uppfyller de krav Amnesty International ställer i de rekommendationer som berörts ovan. Sverige bör också i FN ta initiativ till en konferens för att påbörja arbetet med ett internationellt fördrag om restriktioner i vapenexport och

Fel! Okänt namn på

vapenhandel i enlighet med det förslag som Amnesty International presenterat. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.2 Konkurrens om råvaror

Konkurrens om diamanter, mineral, olja eller råvaror mellan stater eller företag är och har varit en viktig orsak till flera pågående eller nyligen avslutade krig, t.ex. i Demokratiska republiken Kongo och Sudan. I det senare fallet har svenska intressen varit involverade genom oljeutvinning som bedrivs av Lundin Petroleum. Det är en verksamhet som bidrog till att förlänga och förvärra pågående krig och till folkfördrivning genom nedbränning av byar. Det är viktigt att ha dessa fakta i minnet när ledande politiker i Sverige och andra västländer i högtidliga ordalag talar om vikten av att förebygga uppkomsten av flyktingströmmar och när de som flyr från dessa konflikter nekats skydd i Sverige.

4.3 Etniska konflikter och inhemskt förtryck

Konflikter mellan och förföljelse av etniska och religiösa grupper är vanliga orsaker till att människor drivs på flykt. Men också rent inhemskt förtryck där grundläggande demokratiska rättigheter satts ur spel, vilka ofta har politiska strider och inbördeskrig som följd, befrämjar uppkomsten av flyktingströmmar. De åtgärder som USA och andra västländer vidtagit efter terrorattacken den 11 september 2001 för att förebygga nya terrordåd, har inneburit att mänskliga rättigheter allvarligt kränks, i synnerhet i USA och Storbritannien. Ryssland och Kina har tagit detta till förevändning att ostört genomföra oerhörda övergrepp mot mänskliga rättigheter t.ex. i Tjetjenien och mot den uiguriska folkgruppen. USA:s krigföring i Irak och Afghanistan bidrar till nya flyktingströmmar samtidigt som det utbredda våldet i dessa länder hindrar flyktingar från att återvända. En sorglig paradox i sammanhanget är att USA tidigare stött Saddam Hussein och att talibanerna varit USA:s förtrogna allierade.

4.4 Riktiga flyktingar?

Det görs ofta, också bland ledande politiker som borde veta bättre, gällande att flertalet asylsökande inte har några verkliga asylskäl utan att det snarare är fråga om en ekonomisk och social migration, att människor söker sig en bättre framtid i Sverige. Men den som hävdar något sådant bör närmare studera från vilka länder de asylsökande kommer. Det kan då konstateras att nästan alla kommer från länder där det antingen pågår krig, väpnad konflikt eller grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Det finns ingen som helst koppling mellan ursprungsländers fattigdom och ett migrationstryck mot Sverige. Däremot finns ett tydligt samband mellan Lundin Petroleums verk-

samhet i Sudan och den regimens ekonomiska möjligheter att bedriva ohyggliga och systematiska övergrepp på civilbefolkningen.

Ett annat argument som ofta anförs är att det är så få ”riktiga flyktingar” bland dem som söker asyl i Sverige, närmare bestämt var det bara 1,2 % som fick flyktingstatus 2004. Det kan vara intressant att i detta avseende göra en jämförelse med några andra rika industriländer. År 2004 fick i Kanada 45,5 % flyktingstatus, i USA 33,2 %, i Belgien 30,3 %, i Storbritannien 4,4 % och i Danmark 4,9 %. Det finns inga som helst skäl att tro att de som söker asyl i Sverige generellt åberopar svagare skäl än asylsökande i de uppräknade länderna. Förklaringen är helt enkelt att Sverige i praktiken upphört att tillämpa Genèvekonventionen.

Ett lands asylpolitik fungerar som ett lackmustest för dess inställning till försvaret av mänskliga rättigheter. Om inte dessa människors mänskliga rättigheter respekteras som har minst möjligheter och resurser att föra sin talan kommer andra gruppers rättigheter att angripas längre fram. Därför är det av största vikt att stärka svenska myndigheters respekt för asylrätten och Genèvekonventionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Sveriges medlemskap i IOM

The International Organisation for Migration (IOM) grundades 1951 på initiativ av USA. Organisationen, vars namn först var Inter-Governmental Committee on Migration in Europe, har i motsats till FN:s flyktingkommissariat inte sin grund i internationell rätt och internationella överenskommelser, utan är en medlemsorganisation och svarar enbart inför medlemsstaterna. Sedan 1989 har organisationen omvandlats till en transnationell organisation för global styrning av migration utifrån ekonomiska utgångspunkter.

IOM har nu 19 regionala kontor och över 100 fältkontor. Organisationen är verksam i hela världen.

5.1 IOM:s roll i program som går ut på att hindra människor att fly

Human Rights Watch, International Catholic Migration Committee och World Council of Churches har givit uttryck för sin oro över IOM:s aktiva deltagande i arbetet att borda och stoppa fartyg med asylsökande som passagerare, ofta i situationer där FN:s flyktingkommissariat inte är närvarande. Organisationerna framhåller att IOM varken har mandat eller expertis för att identifiera och ge skydd åt dem som är i behov av internationellt skydd. Det finns inte tillräckliga garantier för att flyktingar i behov av skydd ska kunna få kontakt med flyktingkommissariatet eller tillgång till en godtagbar asylprocedur.

IOM har organiserat återvändande till Afghanistan som ägt rum trots en allt sämre säkerhetssituation. Också beträffande tidigare återvändande till

Fel! Okänt namn på

norra Irak har IOM agerat på ett icke försvarbart sätt. IOM har vid dessa tillfällen agerat bakom ryggen på FN:s flyktingkommissariat. FN:s flyktingkommissariat, som är den FN-institution som ska vaka över att flyktingars skydd garanteras, har först i efterhand fått information om dessa IOM-projekt.

Jesuit Refugee Service (JRS) har riktat stark kritik mot IOM för organisationens sätt att behandla de 2,5 miljonerna burmesiska migrerande arbetstagarerna i Thailand. IOM har redan medverkat till ett registreringsförfarande som lett till en månatlig deportering av upp till 66 000 personer, något som orsakat kritik från MR-organisationer. JRS pekar på att IOM inte bryr sig om vad som händer med de återvändande så snart de passerat gränsen.

Amnesty International och Human Rights Watch har uttalat att IOM inte borde vara ett alternativ för stater som vill undvika sina förpliktelser beträffande mänskliga rättigheter och påmint IOM:s medlemsstater:

”När de kommer till rådsmötena kan medlemsstaterna inte lämna sina andra förpliktelser vid dörren, såsom det internationella ansvaret att skydda migranternas, flyktingars och asylsökandes mänskliga rättigheter.”

Den Romska Nationella Kongressen (RNC) i Tyskland, som direkt berörs av IOM:s verksamhet, har sagt om IOM:

”Organisationen är känd som en springpojke, som i årtal har handhaft deporteringen av romer och sinti, s.k. återvändande som inte kan genomföras av enskilda stater, ett smutsigt arbete i skuggan, i ett utrymme utanför lagen. Den är en legoknektorganisation.”

RNC har också anklagat IOM för att kringgå de europeiska dataskyddsreglerna och utbyta information med stater som RNC anser utöva förföljelse.

Human Rights Watch har i ett uttalande till det möte som IOM:s styrande råd genomförde den 29 november till den 2 december 2005 bland annat pekat på följande missförhållanden:

- ? IOM utför ett dubbelarbete med andra humanitära organisationer som har ett mer specifikt uppdrag och expertkunskaper.
- ? Det saknas samsyn och samordning med andra humanitära aktörer i IOM-projekten.
- ? IOM expanderar till områden där man saknar kompetens och/eller mandat.
- ? IOM engagerar sig i återvändandeprogram där det förekommer direkt eller indirekt tvång och otillräcklig uppföljning av dem som återvänder – något som tyder på att återvändandet inte är frivilligt.

Human Rights Watch ger exempel på fall där IOM genom nära samarbete med regeringar i de länder där de verkar inte motverkar eller t.o.m. medverkar till kränkningar av mänskliga rättigheter. Exempel är stoppandet av matdistribution i Zimbabwe, byggande av förvarslokaler för asylsökande i Ukraina utan att landet har någon lagstiftning som reglerar förvar och arbete för flyktingar i Colombia som faller inom FN:s flyktingkommissariats mandat. Mot bakgrund av dessa synnerligen allvarliga och bestående missförhållanden i IOM:s verksamhet bör Sverige avsluta sitt medlemskap i organisationen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 FN:s flyktingkommissariats finansiering och mandat

Den verksamhet som bedrivs av FN:s flyktingkommissariat finansieras genom årliga bidrag från medlemsstaterna. Detta är en ur flera aspekter olycklig ordning. Organisationen får svårigheter med sin planering eftersom finansieringen blir osäker och ryckig. Dessutom kan FN:s flyktingkommissariat riskera att drabbas av tunghäfta när det är påkallat att framföra kritik mot någon av de viktigaste bidragsgivarna, t.ex. Sverige. Därför bör regeringen i FN verka för att FN:s flyktingkommissariat ska finansieras via FN:s budget med treåriga anslag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

FN:s flyktingkommissariats mandat omfattar bara flyktingar som passerat en nationsgräns. Numera utgör de s.k. internflyktingarna en mycket stor del av alla flyktingar. Rapporter visar att kvinnor som flyr undan s.k. hedersrelaterat våld ofta tar sin tillflykt till fångelser i området för att undvika att utsättas för s.k. hedersmord. På grund av risken och allvaret i hoten kan de tvingas att tillbringa resten av sina liv i fångelset – oskyldigt dömda till livstidsstraff för att de är kvinnor. Dessa kvinnor kan inte fly till något annat land för att omfattas av FN:s flyktingkommissariats skydd. Visserligen gör FN:s flyktingkommissariat redan i dag viktiga humanitära insatser för internflyktingar, men det är viktigt att mandatet utvidgas så att organisationen t.ex. får möjlighet att vid behov hjälpa internflyktingar att lämna sitt hemland. Regeringen bör i alla lämpliga sammanhang verka för en sådan utvidgning av FN:s flyktingkommissariats mandat. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Utvecklingen i Europeiska unionen

I Amsterdamfördraget överfördes flyktingpolitiken från det mellanstatliga samarbetet i tredje pelaren till överstatligheten i första pelaren. Samtidigt beslutades att EU-länderna inom fem år skulle enas om gemensamma minimivåer. Vänsterpartiet var motståndare och starkt kritiskt till överförandet. Samtidigt garanterades från den dåvarande svenska regeringen och riksdagen att Sverige även i fortsättningen skulle föra en human och solidarisk flyktingpolitik och att Sverige i EU skulle verka för att en sådan politik skulle föras. Vi har nu haft möjlighet att följa arbetet med harmoniseringen av flyktingpolitiken under de år som den pågått. Vad vi kan se är att EU ägnar sig åt att bygga murarna runt ”Fästning Europa” allt högre i stället för att genom mellanstatligt samarbete ta ansvar för de flyktingar som söker skydd undan förföljelse. I stället för att använda sig av den vetorätt som varje regering har, har den dåvarande svenska regeringen ägnat sig åt att medverka till att sätta Genèvekonventionen ur spel genom t.ex. transportörsansvaret och genom att acceptera att asylansökningar från EU-medborgare ska anses uppenbart ogrundade. De direktiv som antas inom unionen är minimidirektiv, vilket

Fel! Okänt namn på

innebär att medlemsstaterna, om de har mer generösa bestämmelser, kan bibehålla dem. Det står också medlemsstaterna fritt att upprätta mer generösa bestämmelser. Denna möjlighet har den svenska regeringen i det stora hela inte utnyttjat.

Vänsterpartiet är fortsatt starkt kritiskt till EU:s flyktingpolitik eftersom den är uppenbart inhuman och mycket restriktiv. Vi är också fortsatt starkt kritiska till Sveriges flyktingpolitik. Vi varnade för att ett system med minimiregler skulle innebära en dragning mot en harmonisering nedåt i riktning mot den sämsta tillåtna nivån på rättssäkerhet och behandling. Den dåvarande regeringen påstod motsatsen och att vi hade fel. I dag kan vi – med sorg – konstatera att vi hade rätt. I följande avsnitt specificerar vi vår kritik både vad gäller det överstatliga samarbetet och den svenska flyktingpolitiken.

7.1 Hoten mot de mänskliga rättigheterna från kampen mot terrorismen

De flesta direktivförslag från EU-kommissionen, som i sitt ursprungliga skick syftade till att tillförsäkra asylsökande och immigranter minimirättigheter, har efter en under årtal utdragen behandling av Europeiska rådet och dess arbetsgrupper blivit tömda på nästan allt positivt innehåll. Däremot har man snabbt kunnat enas om genomförande av repressiva åtgärder riktade mot flyktingar och invandring från tredjeland. Det gäller förstärkta gränskontroller vid EU:s yttre gränser, hårda krav riktade mot de nya medlemsstaterna för att förhindra att flyktingar tar sig in i EU via dessa, steg mot en gemensam gränspolis för EU, hot mot tredjeländer för att tvinga dessa att ta emot, inte bara egna medborgare, utan även medborgare i andra stater. Denna utveckling visar med all önskvärd tydlighet det problematiska och olämpliga i att göra asylpolitiken till föremål för överstatliga beslut inom EU.

Vänsterpartiets kritik mot EU:s flyktingpolitik grundar sig såväl på den restriktivitet som blivit kännetecknande för innehållet som på det faktum att dessa frågor beslutas på överstatlig nivå inom EU.

Storbritanniens premiärminister Tony Blair har gått så långt att han offentligt framfört som ett alternativ att frånträda Genèvekonventionen om detta visar sig vara den enda möjligheten att minska antalet asylsökande. Under våren 2003 försökte Storbritannien att i EU få stöd för tanken att upprätta mottagningsområden för asylsökande i närheten av ursprungsländerna och dessutom upprätta särskilda transitläger i länder som Albanien, Ryssland och Turkiet. Avsikten var att asylsökande vid ankomsten till Storbritannien utan någon som helst utredning i sak skulle sändas till ett s.k. transitläger för att där få sin ansökan prövad. Även FN:s flyktingkommissariat har tyvärr, i en missriktad iver att vara flyktingfientliga regeringar till lags, lagt fram ett liknande förslag. Expertis på internationell rätt framhöll att en sådan ordning skulle utgöra brott mot internationell rätt. Också EU-parlamentet har motsatt sig att flytta ut ansvaret för asylsökande utanför EU:s gränser.

Sverige bör fortsätta att kraftfullt tillbakavisa förslag som i likhet med det brittiska förslaget syftar till att förlägga asylprövningsförfarandet utanför EU

beträffande människor som rest in i EU för att söka asyl. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.2 Blodbadet vid EU:s gränser fortsätter

Denna sommar har, liksom de föregående, antalet försök att nå det som i vissa officiella dokument kallas EU:s södra frontlinje ökat och med fler händelser som har lett till att tredjelandsmedborgare omkommer. EU:s gränskontrollbyrå Frontex har organiserat patrullering och övervakning av den afrikanska västkusten och centrala Medelhavet. Samtidigt har fler återtagandeavtal slutits med transitländer i Afrika. Förhandlingar mellan EU och afrikanska stater bär vittnesbörd om att den fria rörligheten i EU utvecklas på bekostnad av den fria rörligheten i EU:s grannstater. Ministerkonferensen i den marockanska huvudstaden Rabat den 10–11 juli 2006 var ett tydligt exempel på detta. Afrikanska länder pressas att införa en hårdare politik för att bekämpa migration, baserat på den europeiska modellen med gränskontroller, kriminalisering, frihetsberövande och deportering. Detta leder till att polis och säkerhetstjänster fokuserar på invandrare med kränkningar av deras mänskliga rättigheter och främjande av institutionell rasism som följd. Allt detta belönas sedan med EU-finansiering. EU-länderna påstår att de anstränger sig att garantera att i behandlingen av invandrare från Afrika respektera deras mänskliga rättigheter och rätt att söka asyl. I verkligheten lyckas de inte med detta vare sig i Afrika eller på hemmaplan.

Som ett skrämmande tydligt exempel kan man titta på det faktum att under juli månad 2006 omkom människor i sina försök att nå Europa från Afrika den 3, 4, 7, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 och 30 juli. Antalet omkomna har varierat från en till tjugoen, och självfallet är detta bara toppen på isberget.

En händelse till havs mellan Malta och Libyen i juli illustrerar hur försöken att ”säkra” EU:s gränser och stoppa ”illegala immigranter” leder till ofattbara situationer. Den 15 juli 2006 räddade besättningen på en spansk fiskebåt 51 tredjelandsmedborgare från en båt i sjönöd och nekades sedan tillstånd att gå i land på Malta, som vägrade att ta hand om de människor som fanns ombord. Efter att båten hade legat för ankar sex sjömil från kusten i sex dagar med enorm trängsel ombord, och först när vissa av passagerarna blev sjuka och det började ske en omfattande medierapportering, beslöt Malta och Spanien att dela ansvaret för att skicka tillbaka dem. Fartygets kapten förklarade efteråt att besättningen, när de hade beslutat att rädda de skeppsbrutna, hade frågat sig: ”Vad förväntas vi göra? Låta dem drunkna?”

Besättningen har berättat om hur att de kände sig som fångar, som om de begått ett brott, men att de i sitt inre var stolta över att ha räddat dessa människor som var i nöd. De hade uppfattat att de blev bestraffade för sitt agerande och att händelserna skulle avskräcka andra att i framtiden rädda båtar i sjönöd.

Som flera frivilligorganisationer förutsett har det nya högteknologiska övervakningssystem som används i Gibraltarregionen i Spanien, och på senare tid även på Kanarieöarna, fått till följd att fler människor som försöker

Fel! Okänt namn på

nå den spanska kusten väljer längre och farligare vägar – särskilt när det gäller resan från Afrikas västkust till Kanarieöarna. Detta har avsevärt ökat antalet omkomna. Det förefaller som om bevakningen av EU:s yttre gräns nu sträcker sig ända till Senegal.

Ett antal patrulleringsoperationer avseende sjövägar mellan EU:s gränser och grannregioner är på väg att genomföras till en kostnad av miljontals euro. Ett exempel på en sådan operation är Jason 1, vars kostnader till 80 % bärs EU. Denna operation genomfördes i augusti 2006, med deltagande av Italien, Grekland och Malta. Operationen samordnades av Frontex och dess syfte var att övervaka området mellan Malta, den italienska ön Lampedusa och den tunisiska och libyska kusten.

De mänskliga och rättsliga kostnaderna för den förda politiken är oerhörda:

- ? Tusentals döda tredjelandsmedborgare, särskilt de som dör när de försöker nå Spaniens eller Italiens södra gräns verkar bli många fler i år än något tidigare år.
- ? Lagstiftning som strider mot de mänskliga rättigheterna, stärker institutionell rasism och leder till skapandet av en underklass av ”illegala” i EU-länderna.
- ? Institutioner, bl.a. försvarslokaler och transitområden på flygplatser, som är stängda för insyn och där ett stort antal övergrepp rapporterats från många olika håll i EU.
- ? Utbredd exploatering av en permanent arbetskraftsreserv av ”illegala immigranter”.
- ? Reglering av asylrätten i termer som innebär en konstant inskränkning i dess omfattning vilket gör den till en karikatyr av vad den avsågs vara.
- ? Bildandet av smugglingsnätverk som utpekas som ansvariga för dödsfallen i stället för de verkligt ansvariga, dvs. EU-ländernas regeringar.

Den grundläggande inriktningen av EU:s asyl- och migrationspolitik måste ändras så att mönstret av kränkningar av invandrades mänskliga rättigheter upphör. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

7.3 Transportörsansvaret

Tyvär har den tidigare regeringen under den franska ordförandeskapsperioden godtagit direktivförslaget om ett skärpt transportörsansvar, trots att man haft möjlighet att lägga ett veto mot detta generalangrepp på Genèvekonventionen och asylrätten. Direktivet har både till syfte och effekt att kortsätta rätten till asyl och göra Genèvekonventionen oanvändbar. Det utgör ett grovt angrepp på den mänskliga rättigheten att söka och åtnjuta asyl som finns upptagen i artikel 14 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Transportörsansvar innebär i praktiken att myndighetsutövning läggs ut på privata rättssubjekt, vilka självfallet har vinstsyftet som främsta ledstjärna. SAS har i sitt remissvar över departementspromemorian Transportörsansvaret i utlänningslagen (Ds 2001:74) bl.a. yttrat följande:

I och med att SAS har rätt att neka ombordstigning på grund av att inresehandlingarna (inte själva flygbiljetten) inte är i ordning kan passagerarna sägas stå i ett slags beroendeförhållande till transportören. Därför är transportörens kontroll att likställa med myndighetsutövning och därmed i strid med regeringsformen.

Vänsterpartiet delar den uppfattningen.

Transportörsansvaret har också som oundviklig följd att transportföretagen inför rasprofilering av sina passagerarkontroller. Detta är fullständigt oacceptabelt och försvårar en effektiv kamp mot främlingsfientlighet och rasism.

Riksdagens majoritet, bestående av socialdemokrater och moderater, har beklagligtvis våren 2004 godkänt propositionen om genomförande av direktivet om transportörsansvar i svensk rätt. Den rimliga ståndpunkten hade varit att vägra införa direktivet med hänvisning till att det står i strid med Sveriges åtaganden i enlighet med 1951 års Genèvekonvention och hävda den ståndpunkten vid ett eventuellt rättsligt förfarande mot Sverige vid EG-domstolen.

Vänsterpartiet anser att regeringen omedelbart bör påkalla nya förhandlingar om direktivet om transportörsansvar och därvid verka för att alla bestämmelser i direktivet som sätter asylrätten ur spel eller leder till diskriminering grundad på hudfärg eller etniskt ursprung tas bort. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.4 Straff för den som underlättar icke auktoriserad inresa eller icke auktoriserad vistelse i medlemsstat

Hösten 2002 antogs direktivet och rambeslutet om straff för den som underlättar inresa eller vistelse i medlemsstat som inte är auktoriserad. I direktivet finns en rätt, men inte en skyldighet, för medlemsstaterna att från straffbarhet undanta den som ”underlättar” inresan eller vistelsen av humanitära skäl. Vänsterpartiet framförde redan 2002 i en motion att en sådan ”humanitär klausul” var helt otillräcklig eftersom bevisbördan för att det varit fråga om humanitära motiv läggs på ”underlättaren”. Vidare påpekades i motionen att det var fullständigt orimligt att låta varje medlemsstat avgöra om den humanitära klausulen skulle införas, något som skulle leda till en tävlan om att bygga högre murar mot flyktingarna.

Nu har direktivet genomförts i svensk rätt genom att riksdagen våren 2004 antagit proposition 2003/04:35 Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande. Vänsterpartiet reserverade sig och yrkade att den dåvarande regeringen skulle kräva omförhandlingar om direktivet och rambeslutet för att eliminera de inslag som försvårar för dem som är i behov av asyl.

Behovet att omförhandla direktivet och rambeslutet med den angivna inriktningen kvarstår med oförändrad styrka, och regeringen bör därför påkalla sådana förhandlingar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

7.5 Handlingsprogram för att bekämpa illegal invandring

I februari 2002 antog rådet en handlingsplan för att bekämpa illegal invandring. I planen ges högsta prioritet för åtgärder syftande till att täppa igen återstående sprickor i murarna runt "Fästning Europa". Bortsett från en generell hänvisning till internationella åtaganden om att ge skydd, saknas varje tanke på att det finns asylsökande och flyktingar bland dem som gör irreguljära förflyttningar, smugglas eller är utsatta för människohandel.

Andra åtgärder som man enats om avser t.ex. riktlinjer för den yttre gränskontrollen och slutande av återtagandeavtal med tredjeländer som Ryssland, Marocko, Pakistan, Macao, Sri Lanka samt Armenien. Relationerna mellan EU och tredjeländer förgiftas successivt av uppgifter om dålig behandling av tredjelandsmedborgare av immigrationsmyndigheterna i EU-länder. Det finns en frestelse för migrationsministrarna att undvika denna fråga genom att göra myndigheterna i hemländerna till medbrottslingar i den förödmjukande behandlingen av deras medborgare. Detta sker främst genom EU:s insisterande på att sluta återtagandeavtal med tredjeländer genom vilka dessas myndigheter anlitas som agenter för EU-länderna när det gäller utvisning av deras medborgare från EU-länder och för att utföra kontroller för att hindra sina medborgare att utnyttja den grundläggande mänskliga rättigheten att lämna sitt land.

Denna politik med krav på återtagandeavtal har hittills inte haft någon märkbar effekt på effektiviteten i verkställandet av utvisningar från EU-länder. Men politiken medför stora risker för EU internationellt, detta på grund av att politiken kan få till effekt att sänka förtroendet för tredjeländernas regeringar i deras egna medborgares ögon. Deras medborgare ser sina regeringar som handlande i EU-ländernas intresse tväremot skyldigheten att skydda sina medborgare mot godtycklig behandling av andra länders regeringar. Politiken ställer också i blyxtbelysning svagheten hos regeringarna i fattiga och instabila länder gentemot EU:s styrka. De regeringar som är snabbast att sluta återtagandeavtal är ofta samma regeringar som är i starkast behov av förstärkt legitimitet hos sin egen befolkning. I stället för att bistå dessa länder i processen att vinna sina befolkningars förtroende genom att förstärka rättsstaten, skyddet för mänskliga rättigheter och utvecklingen av fungerande ekonomier blir EU medskyldigt till att förstöra deras ledares legitimitet genom att tvinga dem till att acceptera och medverka i att förödmjuka sina medborgare. En förändring av denna politik måste ges högsta prioritet. Migrationsrättsområdet på EU-nivå kan förstärka eller förgifta EU:s internationella rykte och möjligheter att delta som en respekterad aktör i den internationella gemenskapen. Utan att ägna en större uppmärksamhet både åt de åtgärder som beslutas på detta område och deras konsekvenser på ett vidare plan riskerar EU att undergräva sin egen politik, inte minst säkerhetspolitik.

Därtill kommer bl.a. rådets slutsatser om åtgärder mot olaglig invandring sjövägen, samarbete med tredje land för att bekämpa olaglig invandring, samarbete med USA kring visering, återtagande, flygplatskontroller etc. samt ständiga förändringar och tillägg till Schengenkonventionen. I stort sett allt

som EU beslutat om på asyl- och immigrationsområdet, med den europeiska flyktingfonden och direktivet om tillfälligt skydd vid massflykt som undantag har utgjort byggstenar i projektet ”Fästning Europa”.

Regeringen bör i EU ta initiativ till att EU:s politik beträffande återtagandeavtal förändras på ett sådant sätt att de följer som angivits ovan i fortsättningen undviks. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen bör använda sin vetorätt mot ytterligare repressiva förslag på detta politikområde innan nya och förändrade direktiv som syftar till att garantera vissa miniminivåer för skyddsregler och mottagningsvillkor har antagits. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.6 Dublinförordningen

I februari 2003 antogs den förordning som ersätter Dublinkonventionen. Den innebär att alla grundprinciper i Dublinkonventionen med dess stötande och inhumana konsekvenser blir kvar. Huvudregeln om att asylansökan ska göras i det första EU-land den sökande rest in i leder självfallet till att flyktingarna koncentreras till de länder som gränsar mot områden varifrån många flyktingar kommer. Det är länderna i norra delen av EU som påtvingat EU:s medlemmar vid Medelhavet principen för att uppnå en koncentration av flyktingarna i dessa länder och i görligaste mån motverka etnisk mångfald i Nordeuropa. Förordningen motverkar alltså en någorlunda jämn fördelning av flyktingar i olika EU-länder och koncentrerar dem till frontstaterna. Det får som självklar logisk konsekvens att dessa som motåtgärd söker göra sina gränser så ogenomträngliga som möjligt. Sverige har här medverkat till att ytterligare en viktig del av ”Fästning Europa” kommit på plats.

Den enda rimliga principen för att avgöra vilket land som ska handlägga en asylansökan är att låta den asylsökande själv fatta beslutet. Det skulle också spara stora belopp för skattebetalarna i EU-länderna eftersom de s.k. Dublinförfrågningarna länderna emellan är synnerligen tidsödande och kostsamma samtidigt som de förlänger handläggningstiderna på ett orimligt sätt.

Den svenska regeringen bör ta initiativ till en översyn av förordningen med syfte att fördelningskriteriet för de asylsökande ska vara dessas egna val. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.7 Familjeåterföreningsdirektivet

Familjeåterföreningsdirektivet i den form det ursprungligen hade när EU-kommissionen lämnade det ifrån sig var tämligen balanserat och innehöll ett flertal regler som skulle ha inneburit förbättringar för många familjer. Efter ett antal förhandlingsomgångar i rådet och dess arbetsgrupper har så många försämringar gjorts att all återförening utöver kärnfamiljen är frivillig för medlemsstaterna. Enligt Immigration Law Practitioners’ Association (ILPA) innehåller direktivet så få rättigheter att det strider mot de principer som fastslogs vid Europeiska rådets möte i Tammerfors 1999, dvs. att tredjelands-

Fel! Okänt namn på

medborgarnas rättigheter ska göras så lika som möjligt med EU-medborgarnas rättigheter. ILPA anser också att direktivet på flera punkter strider mot skyddet av rätten till familjeliv i artikel 8 i Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

Regeringen bör snarast i EU ta initiativ till en omförhandling av familjeåterföreningsdirektivet för att nivån på rättigheter ska bringas i överensstämmelse med vad Europeiska rådet beslutade i Tammerfors och artikel 8 i Europakonventionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.8 Skyddsgrundsdirektivet

Rådsdirektivet om miniminormer för när medborgare och statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andras skäl behöver internationellt skydd antogs den 30 april 2004. Direktivförslaget hade efter långa förhandlingar omsorgsfullt rensats på det mesta som skulle kunna innebära ett förbättrat rättsskydd för flyktingar och andra skyddsbehövande. FN:s flyktingkommissariat tvingades t.o.m. gå ut med en offentlig deklaration att det vore bättre att skyddsgrunds- och asylprocedurdirektiven inte antogs framför att de drevs igenom i sin nuvarande utformning.

Den socialdemokratiska regeringen borde, vilket Vänsterpartiet föreslog i sin flyktingpolitiska motion hösten 2003, ha inlagt sitt veto mot direktivförslaget. Detta så mycket mer som förslaget dömts ut både av FN:s flyktingkommissariat och så gott som samtliga frivilligorganisationer som arbetar med mänskliga rättigheter och försvaret av asylrätten. Det är djupt beklagligt att regeringen saknat vilja och förmåga att hävda riksdagsbeslutet när Sverige blev medlem av EU, att Sverige kraftfullt skulle verka i EU för en human och solidarisk flyktingpolitik.

Här är några exempel på innehållet i direktivet:

- ? Skrivningen om rätt till flyktingstatus grundad på förföljelse på grund av genus eller sexuell läggning har försvagats intill meningslöshet.
- ? Flyktingens familjemedlemmar får inte flyktingstatus.
- ? Flyktingar får ges tidsbegränsade uppehållstillstånd på tre år, som kan förnyas.
- ? Den som fått subsidiärt skydd får ges ett ettårigt tillstånd och får under ett års tid diskrimineras på arbetsmarknaden till förmån för EU-medborgare.
- ? När det gäller ensamkommande flyktingbarn ges inga bindande regler om att syskon ska hållas samman, det ska bara ske "så långt som möjligt".
- ? Exkludering från flyktingstatus får göras på synnerligen godtyckliga grunder.
- ? Om skydd ska ges vid förföljelse från icke statlig förföljare måste det bevisas att staten eller internationella organisationer inte kan ge skydd.
- ? Rådet ska ge ledning om internationella organisationer kan anses ge skydd eller inte.
- ? Det ska inte gälla någon presumtion mot inre flyktalternativ när staten står för förföljelsen.
- ? Definitionen av grunden för subsidiärt skydd har gjorts extremt snäv.

EU:s regler om visum, transportörsansvar, kampen mot olaglig invandring och de nya direktiven på asylområdet ökar svårigheterna för asylsökande att få skydd i Europa. Två åtgärder måste omgående vidtas för att vända denna utveckling. För det första måste en EU-studie genomföras av konsekvenserna av alla rättsakterna på asyl- och gränskontrollområdet för möjligheterna att få tillträde till asylproceduren. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För det andra krävs att en ny rättsakt antas som garanterar rätten till skydd och tillträdet till EU-territorium för att få tillgång till en procedur för bedömning av skyddsbehov. För att uppfylla målen från Tammerfors måste EU:s fokus inom området gränskontroll, invandring och asyl förflyttas mot tillgång till skydd inom EU och bort från byggande av murar runt EU. Regeringen bör i EU ta initiativ till en sådan ny rättsakt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.9 Asylprocedurdirektivet

Rådsdirektivet om miniminormer för medlemsstaters förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus, som antogs vid rådsmötet 19 november 2004, har också rensats på i stort sett allt som skulle kunna bidra till rättssäkerhet i förfarandet. FN:s flyktingkommissariat har också beträffande detta direktiv offentligt uttryckt sin oro över att rättssäkert asylförfarande skulle undergrävas om det antas och förklarat att det vore bättre att inte anta något direktiv alls än att direktivet antogs i nuvarande form. Rådet tog dock inte någon hänsyn till dessa invändningar.

Direktivet innebär bl.a:

- ? Förfarandet för att besluta om subsidiärt skydd inte omfattas. Detta är högst olämpligt och borde i sig ha varit en tillräcklig grund för att stoppa direktivet.
- ? Rätten för den asylsökande att bli informerad om förfarandet på ett språk han/hon förstår har strukits.
- ? Rätten till personlig intervju för den asylsökande har starkt begränsats i förhållande till EU-kommissionens förslag.
- ? Kravet att intervjun ska ske på ett språk som den asylsökande förstår har tagits bort.
- ? Rätten till juridiskt biträde är oerhört begränsad.
- ? Möjligheterna att hålla asylsökande inlåsta i förvar är nästan obegränsade.
- ? En asylsökande ska få behandlas som uppenbart ogrundad på nästan vilka grunder som helst, t.ex. att prövningsmyndigheten inte anser att en välgrundad fruktan för förföljelse i enlighet med skyddsgrundsdirektivet föreligger. Detta betyder att i praktiken kan alla ärenden handläggas som uppenbart ogrundade utan att det kommer i konflikt med direktivet.
- ? Rätt saknas att kvarstanna i landet under överklagandeförfarandet eftersom undantagen är så många att det i praktiken blivit huvudregeln. Detta kommer ofrånkomligen att leda till systematiska brott mot rätten till effektivt

Fel! Okänt namn på

rättsmedel i enlighet med artikel 13 i Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

- ? Ett ytterst märkligt förhållande är att direktivet – trots att det är fråga om ett s.k. minimidirektiv som tillåter medlemsstaterna att medge bättre rättigheter än direktivet – innehåller krav på att alla medlemsstater måste tillämpa en gemensam EU-lista över s.k. säkra ursprungsländer. Det är känt att listor över s.k. ”säkra länder” är ett effektivt sätt att förstöra ett rättssäkert asylförfarande.

Immigration Law Practitioners’ Association (ILPA) har i en kommentar till direktivets antagande sagt att man bedömer att många av direktivets bestämmelser kommer att leda till kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter. Enligt ILPA vore enda möjligheten att undvika ett stort antal rättsliga tvister med anledning av direktivet att upphäva direktivet i sin helhet. Man bedömer det som troligt att Europaparlamentet kommer att angripa direktivet genom en talan i domstolen.

Asylprocedurdirektivet måste snarast omförhandlas för att bringas i överensstämmelse med medlemsstaternas åtaganden i grundläggande MR-konventioner. Regeringen bör snarast ta initiativ till en sådan omförhandling. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Den svenska utlänningslagstiftningen

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till den svenska flyktingpolitiken. Rätten till asyl undergrävs i dag genom stora brister i den praktiska tillämpningen av gällande lagstiftning. Den överordnade målsättningen tycks vara att avvisa största möjliga antal människor.

8.1 Anhöriginvandringen

De regeländringar i utlänningslagen som genomfördes den 1 januari 1997 har, som Vänsterpartiet redan då förutsade, orsakat många mänskliga tragedier och stort lidande för familjemedlemmar både i Sverige och i hemlandet. Detta konstaterades också i en utvärdering av de nya reglerna som Röda Korset lät göra efter att de tillämpats i några år. Effekterna av lagändringarna visade sig bli både omänskliga och strida mot elementär mänsklig anständighet. Mot denna bakgrund tillsatte den dåvarande regeringen den s.k. Anhörigkommittén som i februari 2002 lade fram förslag om mindre restriktiva regler för anhöriginvandringen. Den socialdemokratiska regeringens passiva hållning i frågan sedan dess har varit fullständigt oacceptabel.

Den 1 maj 2006 trädde vissa förändringar i utlänningslagen i kraft som gäller familjeåterförening och som innebar att EG-direktivet om rätt till familjeåterförening genomfördes i svensk rätt. Det är ett minimidirektiv och hindrar därför inte Sverige från att ha mindre restriktiva regler. De regler som

leder till djupt stötande och inhumana konsekvenser berörs inte av EG-direktivet.

Migrationsverkets och Utlänningsnämndens tillämpning av 18-årsregeln på barn som uppnått denna ålder under ärendets handläggning har kritiserats av justitiekanslern utan att myndigheterna har tagit något intryck. Fortfarande förekommer det att barn nekas återförening med sina föräldrar trots att de lämnat in ansökan i tid, dvs. innan de fyllt 18 år. Sistolänkenbestämmelsen måste återinföras och möjligheterna för äldre föräldrar att återförenas med vuxna barn förbättras. Kraven på hushållsgemenskap omedelbart innan det vuxna barnet bosatte sig i Sverige och kravet att föräldrarna måste ha ansökt om familjeåterförening inom kort tid efter det att barnet fått uppehållstillstånd i Sverige måste tas bort. Det kravet får helt orimliga konsekvenser. När det vuxna barnet flyttade till Sverige är föräldrarna ofta relativt unga och friska. 25 år senare kanske en av dem avlidit medan den efterlevande är gammal och svårt sjuk och inte kan klara sin livsföring utan hjälp av barnen. Men då stupar varje återföreningsansökan på 10-månadersgränsen. Det bör dock inte införas några regler om försörjningskrav. Därför bör regeringen uppdras att återkomma till riksdagen med förslag om förbättrade regler för anhöriginvandring. Detta bör riksdagen begära.

8.2 Uppehållstillstånd efter inresa

En lagändring beträffande förutsättningarna att bifalla en ansökan om uppehållstillstånd som görs efter inresan, som trädde i kraft 2000, innebar följande: om utlänningen har stark anknytning till en person bosatt i landet och det inte skäligen kan begäras att utlänningen återvänder till ett annat land för att inge ansökan där, får den bifallas trots att den gjorts efter inresa till Sverige. Avsikten med lagändringen var att öka möjligheterna till bifall på en ansökan gjord efter inresan, men Utlänningsnämnden har tillämpat bestämmelsen så att den tvärtom inneburit minskade möjligheter till bifall. Konsekvensen har blivit djupt inhumana beslut som leder till svåra tragedier.

Det är därför nödvändigt att regeringen lägger fram förslag om lagändring för att undantag från huvudregeln ska kunna göras när utlänningen har barn i Sverige eller kvinnan i förhållandet är gravid eller sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad. Detta bör riksdagen begära.

8.3 Utländska kvinnors stryktålighet – en översyn av 2 kap. 4 § utlänningslagen

Sedan årtionden har många människor upprörts över att utländska kvinnor som misshandlats av sin man under den tvååriga provotiden för permanent uppehållstillstånd oftast blivit utvisade från Sverige om de brutit upp från förhållandet. Denna rättstillämpning har fått stötande konsekvenser, t.ex. att många kvinnor sett sig tvingade att stanna kvar i förhållanden trots misshandel från mannens sida, eftersom en utvisning skulle leda till fruktansvärda

Fel! Okänt namn på

konsekvenser för dem i hemlandet. Den starka kritiken, bl.a. i riksdagsmotioner och frågor från Vänsterpartiet i riksdagen till det ansvariga statsrådet, ledde till att den dåvarande regeringen i januari 2000 förelade riksdagen en proposition i ämnet. Tyvärr begränsade propositionen skyddet för kvinnan till fall när det varit fråga om våld eller för handlingar som innebär allvarlig kränkning. Vänsterpartiet påpekade i en reservation till utskottsbetänkandet att formuleringen kunde komma att få till följd att för hög grad av våld och allvarlig kränkning kunde komma att accepteras och att myndigheterna medgavs ett alltför stort tolkningsutrymme. Det är uppenbart att den tidigare regeringens försök att genom lagändring åstadkomma en rimligare rättstillämpning misslyckats.

Migrationsverket redovisade den 4 juli 2003 ett regeringsuppdrag att redogöra för praxis vid förlängning av uppehållstillstånd då ett förhållande upphört på grund av våld eller kränkning. Migrationsverket kan inte lämna några statistiska uppgifter, men uppskattar att man beviljat fortsatt uppehållstillstånd i 60–70 fall, och att man sannolikt givit avslag i ett större antal fall. Hos Utlänningsnämnden har endast 37 överklaganden kunnat identifieras, vilket är anmärkningsvärt eftersom överklagandefrekvensen är nära 100 %. I 13 av ärendena bifölls överklagandet, i resterande 24 fattades avslagsbeslut. Migrationsverket redovisar fem exempel på beslut i dessa ärenden. I det urvalet har 80 % beviljats fortsatt uppehållstillstånd, med andra ord en synnerligen skev presentation av praxis.

Regeringen bör snarast förelägga riksdagen förslag om lagändring för att komma till rätta med de fortsatta missförhållandena med avvisningsbeslut av kvinnor som misshandlats eller kränkts under den tvååriga provotiden. Detta bör riksdagen begära.

8.4 Förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning

Den bestämmelse om skydd på grund av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning som infördes i utlänningslagen 1997 har utsatts för skarp kritik av bl.a. Vänsterpartiet. Det skulle ha varit en betydligt bättre lösning att bredda tolkningen av Genèvekonventionens flyktningbegrepp så att den också innefattar förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.

Det är glädjande att det nu äntligen genomförts en utvidgning av flyktningbegreppet till att omfatta även förföljelse på grund av kön i enlighet med det synsätt som Vänsterpartiet länge förespråkade. Men det är av avgörande betydelse om äldre rättspraxis tillåts influera tolkningen av den nya bestämmelsen. I propositionen har det inte gjorts något tydligt avståndstagande från denna äldre praxis. Inte heller har det i propositionen tydligt klargjorts att de riktlinjer FN:s flyktingkommissariat utfärdat om könsrelaterad förföljelse ska tillämpas. Andra problem i tillämpning kan bli förföljelsebegreppet, social utstötning har inte berörts i lagstiftningen, inte heller könsdiskriminerande lagstiftning. Hur kommer riskbedömningarna att göras? Hur höga beviskrav kommer att ställas i rättstillämpningen? Förföljelse inom familjen kommer att

behandlas på ett annat sätt än förföljelse från staten. Att skydd inte kan ges på grund av resursbrist ska nämligen tillmätas betydelse vid bedömningen av flyktingkapsfrågan vid våld inom familjen. Detta är en felaktig tillämpning av flyktingbegreppet som kommer att ställa många förföljda kvinnor utan skydd av flyktingkonventionen.

Det måste göras en omfattande satsning på utbildning av föredragande och beslutsfattare vid Migrationsverket för att den nya lagstiftningen ska få genomslag i rättstillämpningen. Migrationsverkets riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov har tidigare mest fungerat som hyllvärmarer. Sådana praktiska detaljer som att den sökande erbjuds välja ett kvinnligt offentligt biträde och att det i de fall där mannen inte känner till de övergrepp hustrun utsatts för inte får förekomma gemensamma beslut i ärendet måste alltid fungera. Enstaka missar beträffande sådana saker kan få förödande konsekvenser. Utbildningsprogrammet bör ta till vara och bygga på erfarenheter och utbildningsmaterial från föregångsländerna på området som Kanada, USA, Storbritannien m.fl. Utbildningssatsningen måste nå alla asylutredare och beslutsfattare. En omfattande utbildningssatsning med anledning av den nya lagstiftningen angående förföljelse på grund av kön och sexuell läggning i enlighet med det anförda måste därför genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är av största vikt att regeringen relativt snart efter det att den nya lagregleringen trätt i kraft låter utvärdera tillämpningen av lagen för att konstatera om de avsedda förändringarna blivit verklighet och vilka problem som visat sig i tillämpningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.5 Synnerligen ömmande omständigheter

I den nya utlänningslag som trädde i kraft den 31 mars 2006 har det genomförts betydande förändringar av regleringen om uppehållstillstånd på skyddsskäl och humanitära grunder. Avsikten är att en större andel ska beviljas uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl i stället för humanitära grunder. Detta är ett riktigt synsätt som Vänsterpartiet ställer sig bakom. Vi är dock kritiska till att den bestämmelse som i första hand ersätter humanitära skäl, nämligen 5 kap. 6 § utlänningslagen som ger möjlighet att bevilja uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter. Vi anser att uttrycket "synnerligen" i rättsliga sammanhang är ett mycket snävt begrepp och anser att ordet synnerligen bör bytas ut mot "särskilt" som ger möjlighet till en något mer generös bedömning. Vi anser också att självmordsrisk som styrks av en specialist i psykiatri bör utgöra ett sådant särskilt skäl och utan att denna risk ska behöva vara kopplad till psykisk sjukdom. Därför bör 5 kap. 6 § första stycket 1 ges följande lydelse: "Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlännings om det vid en samlad bedömning av utlännings situation föreligger sådana särskilt ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige." Detta bör riksdagen besluta.

Fel! Okänt namn

8.6 S.k språkanalyser

Dåvarande Statens invandrarverks språksektion inledde 1993 en produktion av språkanalyser för att söka fastställa asylsökandes ursprungsländer. 12 år senare bedrivs verksamheten av två privata företag i Stockholm, som har lyckats med en framgångsrik exportlansering av produkten. Detta utan att låta sig hindras av en omfattande kritik mot metodens tillförlitlighet och avsaknaden av en seriös och trovärdig utvärdering av densamma. Anne Reath vid Centrum för tvåspråkighetsforskning vid Stockholms universitet har i en artikel i *Language Assessment Quarterly* gjort en kritisk granskning av språkanalyserna, som numera används av immigrationsmyndigheterna i Australien, Österrike, Storbritannien, Nederländerna, Norge, Schweiz och Nya Zeeland liksom även av polismyndigheterna i Danmark och Finland.

Australiens motsvarighet till Utlänningsnämnden, The Refugee Review Tribunal (RRT) har publicerat rapporter som påpekar att språk och dialekter inte är oföränderliga utan förändras över tiden och under korta tidsperioder och att det kan vara farligt att förlita sig på språkanalyser när det gäller att bestämma en persons ursprungsland. I samma rapport hänvisades till sju ärenden där RRT kom fram till att de asylsökande kom från Afghanistan trots att en språkanalys kommit till motsatt resultat. I Nya Zeeland har The Refugee Status Appeals Authority (RSAA) riktat både generell kritik mot språkanalyserna och kritik i ett specifikt fall där en sådan analys använts. RSAA anlätte vetenskaplig expertis för att utvärdera språkanalysen. Expertisen dömde ut språkanalysen på en rad grunder, och RSAA kom på grundval härav fram till att skälen att misstro språkanalysen var övertygande och att språkanalysen inte hade något värde i ärendet.

I Australien, Nederländerna och Belgien har den akademiska forskningen ifrågasatt språkanalyserna. I Sverige har professorn i afrikanska språk Tore Jansson och professorn i tvåspråkighetsforskning Kenneth Hyltenstam förklarat att det är chockerande att Migrationsverket över huvud taget använder sig av språkanalyser.

I SVT:s dokumentärprogram "Fortet Europa", som sändes den 8 januari 2002 gavs starka indikationer på att åtminstone ett västafrikanskt land tar emot avvisade asylsökande oavsett nationalitet för ca 2 000 dollar per deporterad. I ett fall som refereras i programmet avvisades Peter Ekwiri från Sverige till Ghana på grundval av en språkanalys, trots att han påstod sig komma från Sudan. Resultatet blev att han fick tillbringa flera år i fängelser och förvar i Ghana, trots att han inte begått något brott och uppgav sig inte komma från landet.

I november 2002 skickades ett förslag till forskningsprojekt om språkanalyser till UD med rekommendation från professor Kenneth Hyltenstam vid Stockholms universitet. Den tidigare regeringen ville dock inte då stödja projektet. Regeringen bör nu ta initiativ till att stödja ett sådant forskningsprojekt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.7 Illegal vistelse

I 8 kap. 12 § andra stycket utlänningslagen anges att en utlänning som avvisats ska lämna landet inom två veckor. Tvåveckorsfristen börjar löpa samma dag som Utlänningsnämnden fattar sitt beslut. Många gånger kan det dröja avsevärd tid innan Utlänningsnämnden skickar beslutet till den klagande. Inte sällan kan det gå mer än två veckor innan utlänningen får kännedom om beslutet. I alla händelser är tidsfristen så kort att det är helt omöjligt – också med god vilja – att ordna med utresan från Sverige inom denna frist. I andra fall, t.ex. för palestinier som tidigare vistats som gästarbetare i någon av Gulfstaterna, är det omöjligt att inom denna tidrymd ordna tillstånd att resa in i det land dit avvisningen ska ske. Ofta låter det sig över huvud taget inte göras.

Konsekvenserna av denna regel blir i nästan samtliga ärenden fullständigt orimliga. Utlänningen har ingen praktisk möjlighet att undvika att vistas ”illegalt” i Sverige. Denna illegala vistelse kommer sedan att hållas emot henne/honom vid varje framtida ansökan om uppehållstillstånd eller besöksvisum. Murbyggandet mot omvärlden håller successivt på att övergå till ett utestängande av människor av annan etnicitet från Europa. Det angivna lagrummet måste ändras så att det av lagtexten klart framgår att utlänningen alltid ska ha skäligt rådrum för att ordna förberedelserna för avresan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.8 Bortre gräns i asylprocessen

Handläggningstiderna för ärenden om uppehållstillstånd har varit ett stort problem under de senaste 30 åren. Det har gjorts återkommande lagändringar och vidtagits andra åtgärder för att försöka komma till rätta med problemen, men utan att några förbättringar åstadkommits fram till i dag. Därför måste nu kraftfullare medel tillgripas. Vänsterpartiet anser att en bestämmelse bör införas i utlänningslagen om att den som ansökt om uppehållstillstånd och inte erhållit ett lagakraftgäande avslagsbeslut inom 18 månader från ansökan ska beviljas uppehållstillstånd om det inte finns särskilda skäl som talar däremot. Sådana särskilda skäl kan vara att den sökande själv väsentligt bidragit till tidsutdräkten eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.9 Visumkrav som medel att utestänga flyktingar från Sverige och EU

Visumkrav riktade mot länder där det pågår krig eller omfattande kränkningar mot mänskliga rättigheter är en viktig del av EU:s utestängningspolitik mot flyktingar och andra skyddsbehövande.

Regeringen bör inom EU verka för att korta ned listan över visumpliktiga länder och för att visumkrav inte används för att stänga ute flyktingar och

Fel! Okänt namn på

kortsluta Genèvekonventionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.10 Praxis vid besöksvisum

Den praxis som Migrationsverket tillämpar beträffande besöksvisum innebär en betydligt restriktivare hållning mot sökande från länder från vilka det tidigare varit vanligt med s.k. avhopp. Det är dock orimligt att straffa helt andra människor på grund av att landsmän, som beviljats besöksvisum, utnyttjat sin mänskliga rättighet att söka asyl. Det är i själva verket ett indirekt angrepp på asylrätten. Det bidrar dessutom till att ge Sverige dåligt rykte internationellt när internationella gäster hindras från att delta i vetenskapliga eller andra sammankomster som arrangeras i Sverige. I förlängningen kan Sverige komma att få svårigheter att få stå som värd för den typen av arrangemang. Socialförsäkringsutskottet har flera gånger uttalat sig för en öppnare praxis dock utan någon effekt.

Regeringen bör utfärda tydliga riktlinjer för Migrationsverkets handläggning av ärenden som gäller besöksvisum för att den ska genomsyras av en inställning som grundas på icke-diskriminering och humanitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.11 Flyktingkvoten

På ett område inom flyktingpolitiken har Sverige skaffat sig ett gott internationellt anseende, nämligen genom den årliga flyktingkvot som används för att i samarbete med FN:s flyktingkommissariat erbjuda skydd genom vidarebosättning till personer som befinner sig i ett tredjeland och inte har tillgång till någon långsiktig lösning. Traditionellt har Sverige erbjudit sig att genom kvoten ta emot flyktingar som varit särskilt utsatta, bland annat sjuka och handikappade flyktingar, och där flyktingkommissariaten haft svårt att få fram erbjudanden om vidarebosättning.

Nu har denna politik övergetts. Snäva ekonomiska intressen ska få styra även på detta område. I regeringens årliga skrivelse till riksdagen om migration och asylopolitik, som lämnades till riksdagen i oktober 2005, gavs vissa antydningar om nyorienteringen. I skrivelsen sades att utgångspunkten för uttagning på kvoten skulle vara individuella skyddsbehov; att flyktingen var särskilt sårbar eller utsatt eller svår att placera skulle således inte längre tillmätas betydelse. Vidare sades att möjligheterna för ett gott mottagande och integration skulle beaktas.

I samhällsprogrammet Faktum som sändes av Sveriges Television den 27 mars gjordes en genomlysning av den nya politiken. Eva Demant, som representerar FN:s flyktingkommissariat i dessa frågor, förklarade i programmet att Sverige tackat nej till att ta emot åtskilliga flyktingar under år 2005 som flyktingkommissariatet bett Sverige ta emot. Sverige använde inte hela kvoten för 2005, 1 700 personer, utan tog bara ut 1 200 personer. Erik

Stenström från Integrationsverket som deltagit i flyktinguttagningarna förklarade i programmet att ”tidigare tog vi ut sådana som kostade massor av pengar, men nu tar vi sådana som inte kostar så mycket”.

FN:s flyktingkommissariat har sju kriterier för vidarebosättning för flyktingar som befinner sig i ett tredjeland:

1. Skyddsbehov
2. Tortyroffer med vårdbehov
3. Utsatta kvinnor
4. Familjeåterföreningsfall
5. Flyktingbarn och -ungdomar
6. Äldre
7. Flyktingar utan förutsättningar att integreras lokalt

Nu satsar Sverige bara på att ta ut flyktingar ur den första kategorin och med beaktande av deras ”integrationspotential”. Detta har lett till att Sverige har lämnat avslag på många fall som presenterats av flyktingkommissariatet. Ruben Ahlvin på Migrationsverket, som under lång tid deltagit i dessa kvotuttagningar, förklarade att han har intrycket av att flyktingkommissariatet börjat ge upp att presentera nya fall för de svenska myndigheterna eftersom de så ofta får avslag.

Vidare är det väl känt att de kvotflyktingar som trots allt accepteras av Sverige ofta inte får det stöd de behöver för att få fullt tillträde till det svenska samhället. Exempelvis har burmeser som antagits på flyktingkvoten vittnat om allvarliga brister i introduktionen och anser sig inte alls ha fått de verktyg som behövs för att kunna arbeta och leva som fullvärdiga samhällsmedborgare. Sverige bör i fortsättningen utnyttja hela den flyktingkvot som riksdagen fastställt och därvid ta ut särskilt utsatta flyktingar eller flyktingar till vilka flyktingkommissariaten haft svårt att få fram erbjudanden om vidarebosättning. Hänsynstaganden till flyktingarnas ”integrationspotential” bör utmönstras som kriterium för uttagning på kvoten. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.12 Asylvisum

EU-ländernas regeringar har under ett antal år både unilateralt och inom ramen för EU-samarbetet strävat efter att konstruera mekanismer för att utestänga asylsökande från EU-territoriet. Resultatet har blivit att det är i det närmaste omöjligt att ta sig till EU för att söka asyl för den som inte har möjlighet att få fram betydande penningssummor till människosmugglare. Därför har alltför många börjat diskutera möjligheten att beskickningar får utfärda visum till skyddsbehövande antingen när dessa befinner sig i hemlandet eller i tredje land.

Flera stater, både EU-medlemmar och andra, har redan infört olika varianter av denna möjlighet. Gregor Noll har tillsammans med Jessica Fagerlund vid det Danska Centret för Mänskliga Rättigheter gjort en studie i detta ämne för EU-kommissionen som publicerades i april 2002. De menar att de sex

Fel! Okänt namn på

EU-länder som redan tillämpar systemet bör utveckla det ytterligare och delge övriga medlemsstater och forskare information om hur det fungerar. De föreslår också att de övriga medlemsstaterna inför liknande system, som dock endast kan och får utgöra ett komplement till det traditionella sättet att söka asyl.

Det finns flera svåra praktiska problem med asylvisum. Några sådana är t.ex. avsaknad av en svensk ambassad i flyktingens hemland, risker för den asylsökande att besöka ambassaden, som ofta kan stå under bevakning, problem med sekretessen gentemot lokalanställd personal vid ambassaden, rädsla att berätta om sina asylskäl medan man finns kvar i sitt hemland, svårigheter att skaffa medicinsk bevisning om eventuella tortyrskador, frånvaro av möjlighet till advokathjälp m.m.

Regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag om en procedur för utfärdande av asylvisum. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.13 Förvar

Att beröva en människa friheten är en ur integritetssynpunkt oerhört ingripande åtgärd som alltid måste vara grundad på preciserade och väl avgränsade förutsättningar och vara den absolut sista utvägen. Frihetsberövandet blir givetvis ännu mer traumatiskt för den som flytt från sitt land för att söka en fristad i ett främmande land. Utifrån dessa utgångspunkter kan inte den nuvarande regleringen i utlänningslagen av förutsättningarna för förvar godtas. De är nämligen mycket vaga och ger stort utrymme för godtycke från tillämpande myndigheter. Det kan heller inte vara acceptabelt att det inte finns någon tidsbegränsning av förvar om det föreligger synnerliga skäl.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppgift att se över utlänningslagens bestämmelser om förvar i utlänningslagen 10 kap. utifrån de tidigare angivna utgångspunkterna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.14 Förordnande av offentliga biträden i utlänningsärenden

Sedan lång tid är det Migrationsverket som förordnar offentligt biträde i utlänningsärenden. Det har riktats stark kritik mot hur Migrationsverket hantarer den uppgiften från bl.a. Sveriges advokatsamfund och Advokater utan gränser, Sverige. Migrationsverket har systematiskt försökt undvika att förordna offentliga biträden som varit kända för att vara kunniga, skickliga och engagerade. Den asylsökande har fått ett offentligt biträde som inte tillvaratagit sin klients intressen.

Den nyanlände flyktingen har i realiteten små möjligheter att välja en jurist som är kunnig och engagerad inom detta rättsområde. Och i de få fall där den asylsökande hunnit få fram ett namnförslag har det i några fall gått så långt att

Migrationsverket nekat att förordna advokater som gjort sig kända för att bjuda Migrationsverket hårt motstånd.

Den asylsökande befinner sig i ett sådant underläge att han/hon tvingas acceptera också undermåliga insatser. Advokater står under Advokatsamfundets disciplinära tillsyn. Någon sådan kontroll finns inte beträffande de juristfirmor som Migrationsverket tycks anlita i ökande grad.

Det är mot denna bakgrund oerhört allvarligt att det, i motsats till vad som är fallet i brottmål, i princip är omöjligt att få byta biträde på grund av ombudets oskicklighet eller bristande samarbete. Ändå kan resultatet av en dålig insats från ombudet få minst lika allvarliga konsekvenser i asylärenden som i brottmål.

När Migrationsverket nu även formellt är motpart till den asylsökande i Migrationsdomstolen framstår det ännu tydligare hur orimligt det är att verket ska ha rätten att utse sin egen motpart. Det är jämförbart med om åklagaren skulle utse försvararen i brottmål. Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör lägga fram förslag om återgång till den tidigare ordningen att Rätts-hjälpsmyndigheten utser offentliga biträden i utlänningsärenden. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.15 Amnesti för dem som fick avslag på sin ansökan enligt den tillfälliga asyllagen

Vänsterpartiet lyckades tillsammans med Miljöpartiet driva igenom en tidsbegränsad förändring av utlänningslagen som gav nya och ökade möjligheter till uppehållstillstånd för dem som fått lagakraftäggande avvisningsbeslut. Många av dem hade sedan kortare eller längre tid levt gömda då de inte ansett sig kunna återvända till hemlandet. Många barn for mycket illa av att leva gömda. Att så många inte kunnat följa de beslut om avvisning som meddelats har till stor del haft sin grund i att myndigheterna inte respekterat rätten till asyl som den stadgats både i utlänningslagen och i internationella konventioner som Sverige åtagit sig att följa. Vänsterpartiet drev därför kravet om en amnesti, men accepterade den tidsbegränsade lagen som en kompromiss. Nu föreligger facit: 17 164 personer har fått bifall på sin ansökan medan 11 593 personer fått avslag. De som fått bifall har framför allt varit barnfamiljer och ensamstående där förhållandena i hemlandet gjort det svårt att genomföra en verkställighet. Vänsterpartiet gläds med dem som fått uppehållstillstånd och välkomnar dem varmt. Av övriga ensamstående har ca 80 % fått avslag. Detta visar att det nya begrepp "humanitärt angeläget", som avsetts få en mer vidsträckt betydelse än det begrepp som ersattes, i synnerhet genom att hänsyn till intresset att upprätthålla den reglerade invandringen inte skulle tas i samma utsträckning som tidigare, inte fått den effekt som lagstiftaren åsyftade.

Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet att de som fått avslag på sin ansökan enligt den tidsbegränsade lydelsen av 2 kap. 5 b § utlänningslagen ska beviljas uppehållstillstånd om det inte föreligger särskilda skäl som talar emot detta som att han/hon gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Rege-

Fel! Okänt namn på

ringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en sådan lag. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 29 oktober 2006

Lars Ohly (v)

Marie Engström (v)

Elina Linna (v)

Kent Persson (v)

Kalle Larsson (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Alice Åström (v)